

در گفتگوی زنده تلویزیونی «دیروز امروز فردا»

پناهیان: بحران فرهنگی متوجه مسئولان است نه جامعه/ داعش از دل لیبرالیسم غربی بوجود آمده است

حجت الاسلام پناهیان در برنامه دیروز امروز فردا تاکید کرد: ما در عرصه فرهنگ جامعه دچار بحران نیستیم بلکه بحران متوجه مسئولان و برنامه‌ریزان این عرصه است.

برنامه زنده تلویزیونی دیروز امروز فردا یکشنبه شب همچون بحث هفته گذشته به موضوع فرهنگ و کاستی‌های این عرصه اختصاص داشت. حجت الاسلام علیرضا پناهیان و دکتر سید ضیاء هاشمی معاون فرهنگی وزارت علوم در این برنامه به بیان دیدگاه‌های خود درباره مسائل فرهنگی و مشکلات فرا روی این عرصه پرداختند. با توجه به اینکه گفتگو بیشتر به صورت پرسش مجری و پاسخ مهمانان بود، گزیده‌ای از پرسش‌های مجری و پاسخ‌های حجت الاسلام پناهیان را در ادامه می‌خوانید:

جامعه از نظر فرهنگی دچار بحران نیست / زیرساخت‌های فرهنگی جامعه دارای استحکام است

- **مجری:** میهمان هفته گذشته این برنامه -حجت الاسلام زائری- پیشنهاد تشکیل کمیته بحران برای وضعیت فرهنگی جامعه را مطرح کردند، آیا به نظر شما هم وضعیت فرهنگی جامعه ما به وضع بحران رسیده است؟
- بسیاری از مفاهیم نسبی هستند، ممکن است نسبت به برخی مسائل وضعیت را بحرانی و نسبت به برخی مسائل وضعیت را خوب تحلیل کنیم. ولی ما از نظر فرهنگی جامعه را دچار بحران نمی‌بینیم، بلکه دچار رویش‌هایی هم بوده‌ایم، زیرساخت‌های فرهنگی جامعه نیز دارای استحکام است.

وضع فرهنگی جامعه بهتر از مدیریت فرهنگی است/ در عرصه «مدیریت فرهنگی» دچار بحران هستیم

- ما وضع‌مان به طور کلی از نظر فرهنگی نسبت به گذشته بهتر شده است. هر سال تعداد نمازخوان‌های دانشگاه‌های ما نسبت به سال‌های قبل بهتر و بیشتر می‌شود به حدی که -در بسیاری از موارد- فضای نمازخانه دانشگاه‌ها برای اقامه نماز کم است، این نشان می‌دهد با همه مشکلات و کم‌کاری‌ها فضای خوبی هست که می‌تواند معنویت را ادامه دهد.
- منتها از نظر «کار فرهنگی» نسبت به نیازهایی که داریم و از نظر اقداماتی که می‌توانیم برای رسیدن به رشد مطلوب انجام دهیم دچار بحران هستیم، ما در عرصه مدیریت فرهنگی دچار بحران هستیم. اگر جامعه‌ای از داشته‌های خودش به خوبی استفاده نکند، این‌را می‌توان بحران تلقی کرد، اما از نظر وضع فرهنگی جامعه نمی‌توانیم قضاوت بدی داشته باشیم، وضع جامعه از نظر فرهنگی بهتر از مدیریت فرهنگی است.

علی‌رغم کم‌کاری‌ها و تبلیغات سوء، همین مقدار محجبه‌ای که داریم نشانه بنیة قوی فرهنگی است/ بحران متوجه مسئولان فرهنگی است

- به عنوان مثال ما در زمینه حجاب کار فخری در عرصه فیلم و سریال انجام نداده‌ایم، شاید حوزه‌های علمیه نیز کمتر به تبیین عقلانی دقیق حجاب پرداخته‌اند، اما علی‌رغم کم‌کاری‌ها و تبلیغات سوء، همین مقدار محجبه‌ای که در جامعه هستند نشان‌دهنده بنیة قوی فرهنگی جامعه است.
- **مجری:** آیا قضاوت و احساس عمومی نیز چنین نظری دارد؟

- من و شما نمی‌توانیم احساس عمومی را نمایندگی کنیم، اما باید مطابق واقعیات قضاوت و اظهار نظر کنیم. مثلاً علیه حجاب، مفصل کار می‌شود؛ ماهواره‌ها تلاش می‌کنند، شبکه‌های اجتماعی شبهه‌افکنی و تبلیغ می‌کنند، تهاجم‌ها صد برابر شده است و از این طرف هم اقدامات متناسب برای تقویت حجاب، بسیار کم است، اما این مقدار محجبه برای چه داریم؟ خیلی از ماها با ادعای دینداری، خوب حجاب را ترویج نکرده‌ایم، مردم مشکلات اقتصادی دارند، خرید یک چادر مناسب به یک مشکل تبدیل شده است، اما با این وجود ریشه‌های حجاب در جامعه مستحکم است. نتایج یک نظرسنجی نشان می‌داد، حتی افرادی که غیرمحجبه رفتار می‌کنند نگاه‌شان به حجاب خوب است و به ارزش حجاب اعتقاد دارند. این نشان می‌دهد که بنیه فرهنگی جامعه ما خوب است و دچار بحران نیست، اما اقدامات ما متناسب با رشدی که باید به آن برسیم نیست، البته مشکلات فرهنگی در جامعه داریم، اما بحران متوجه مسئولان فرهنگی است.

اگر زیرساخت‌های فرهنگی درست شود، دینداری در جامعه سهل خواهد شد

- درست است که برداشت‌های سطحی گاه و بیگاه درباره فرهنگ در جامعه وجود دارد، اما معتقدم اگر زیرساخت‌های فرهنگی درست شود دینداری در جامعه سهل خواهد شد.
- حضرت امام(ره) به شدت به آموزش و پرورش تکیه می‌کنند که فرهنگ از آنجاست که اعتلا می‌یابد، اگر فرهنگ یک جامعه را رشد بدهیم دینداری و دین‌پذیری در آن جامعه آسان و فراوان خواهد شد.
- اگر آموزش و پرورش دانش‌آموزان را به درستی تربیت کند تا آنها آماده مواجهه و مقاومت با مشکلات باشند، آمار طلاق که علامت بیماری در عرصه فرهنگ است این‌قدر بالا نمی‌رود؛ این زیرساخت فرهنگی می‌خواهد که جایش در آموزش و پرورش است.

رهبری در همه دولت‌ها از وضعیت فرهنگ گلایه کرده‌اند/ باید ساختارهای اقتصادی را به گونه‌ای طراحی کنیم که به تقویت فرهنگ کمک کند

- شورای عالی انقلاب فرهنگی اقدامات خوبی انجام داده، اما کار مدیریت فرهنگی در همه دولت‌ها سخت است. همیشه رهبری در همه دولت‌ها از وضعیت فرهنگ گلایه کرده‌اند. مدیریت و رشد فرهنگی یک جامعه کاری بسیار پیچیده است؛ ما هنوز در دانشگاه رشته درست و حسابی در این‌باره نداریم در حوزه نیز در این عرصه دچار نقص هستیم.
- اساساً کار مدیریت فرهنگی کار دشواری است، غربی‌ها بلدند حقوق بشر خود را چگونه تئوریزه کنند، اینها را تبدیل به فیلم و نظامات اجتماعی می‌کنند و به خوردی مردم می‌دهند. ولی -به عنوان مثال- ما هنوز به گونه‌ای برنامه‌ریزی نکرده‌ایم که از اقتصاد ما نماز دربیاید، باید ساختارهای اقتصادی را به گونه‌ای طراحی کنیم که به تقویت فرهنگ کمک کند. همه باید اعتراف کنیم، دانشگاه‌ها مسئولیت خود را بدانند. اگر فرهنگ درست زندگی کردن نداشته باشیم با دین هم شعاری برخورد می‌کنیم.

از دل لیبرالیسم غربی داعش بوجود آمده است

- رویکردی که جناب هاشمی [معاون فرهنگی وزارت علوم] اشاره کردند خوب است و من به وزارت علوم تبریک می‌گویم. من از این رویکرد -که نباید دانشگاه را به باشگاه سیاسی قرمز و آبی تبدیل کرد- استقبال می‌کنم چراکه جامعه ما به همدلی نیاز دارد، ما علی‌رغم همه اختلافات باید همدلی را حفظ کنیم. اما یادمان نمی‌رود که یک زمانی می‌خواستند دانشگاه‌ها را به باشگاه‌های سیاسی

قرمز و آبی تبدیل کنند. ما تعجب می‌کردیم و می‌گفتیم: در دانشگاه از هم انتقاد کنید، اما به کسی گفته نشود که «تو طالبانی هستی!»

- باید دانشگاه را از نظر فرهنگی به گونه‌ای مدیریت کرد که دانشجویان بدون عداوت با هم برخورد کنند، به گونه‌ای که هیچ طرف به طرف مقابل برچسب نزند. اگر این فضا ایجاد شود حق و حقیقت سود خواهد برد.
- نکتهٔ دیگری که آقای دکتر هاشمی دربارهٔ صداقت اشاره کردند نیز نکته خوبی است. برای رسیدن به صداقت، دو راه مشخص وجود دارد؛ یک راه لیبرالی است که بیاییم و ارزش‌ها را برداریم. ما می‌خواهیم در جامعه صداقت ایجاد شود اما باید بدانیم راهی که غربی‌ها رفته‌اند به بن‌بست رسیده است و از دل لیبرالیسم غربی، داعش ایجاد شده است.
- اما راه دیگر آن است که اسلام بر آن تاکید کرده است و یکی از مشخصاتش این است که «تجسس» و «غیبت» نباید باشد. البته رسیدن به صداقت از این راه، سخت‌تر است ولی پایدارتر است. لیبرال‌ها زودتر به صداقت می‌رسند اما صداقتی که از آن داعش ایجاد می‌شود.
- **مجری:** نظر شما دربارهٔ لزوم تدوین نقشهٔ مهندسی فرهنگی چیست؟- با توجه به اینکه برخی می‌گویند اصلاح وضعیت فرهنگی به کارهایی فراتر از این مسائل نیاز دارد.-
- این شبیه طنز است که کسی بگوید برای اصلاح وضعیت فرهنگی نیاز به اسناد بالادستی نداریم. ما در هیچ عرصه‌ای بدون توجه به اسناد بالادستی نمی‌توانیم موفقیت بدست آوریم. منتها یک مشکل سر این است که اسناد را دقیق نمی‌نویسیم و یک مشکل هم این است که برای انتقال سند به رفتار به چند سند میانی نیاز است و بایستی به این نکته نیز توجه کرد.

رفتار مسئولان، فرهنگ‌ساز است

- یکی از عوامل مهم فرهنگ‌ساز در جامعه، رفتار سیاسیون و امراء جامعه است. رفتار مسئولان اخلاق‌ساز و فرهنگ‌ساز است. اگر مسئولی یک‌ذره عصبانیت پیدا کند و دچار رفتار دفاعی شود و بخواهد عجولانه و زیادی و یا نابجا از خودش دفاع کند، این نشانهٔ عدم سعه صدر است. همچنین رفتارهایی مثل لجبازی در مسئولان نشانهٔ نبود سعه و صدر است.
- رفتار مسئولان و گفتار و موضع‌گیری‌های آنها از منابع مهم تولید فرهنگ در جامعه است؛ کوچک‌ترین لجبازی در سطح سیاسیون و مسئولان تأثیرش در جامعه به وضوح مشاهده می‌شود.

